

A photograph of two surgeons in an operating room, wearing blue scrubs, masks, and hairnets, focused on a procedure. The scene is illuminated by bright surgical lights.

Grøn omstilling

Rapportering af
klimaindsats 2023

Indhold

Resume	Side 3
Introduktion til Grøn Omstilling 2023	Side 5
Del 1. Status på energi, transport, direkte udledninger af klimagasser, fødevarer og affald	Side 7
Del 2. Status på byggeri og vedligehold samt varer og tjenesteydelser	Side 16
Del 3. Status på det samlede klimaaftryk	Side 22

Udgivelse:
Region Syddanmark, Center
for grøn omstilling
Damhaven 12, 7100 Vejle

Foto:
Hyldegger Fotografi
Maria Tuxen Hedegaard
Palle Peter Skov
Adobe Stock

Resume

Region Syddanmark udgiver årligt afrapportering på den grønne omstilling af regionens aktiviteter herunder opfølgning på regionens samlede klimaaftryk. Region Syddanmark har en ambitiøs målsætning om, at det samlede klimaaftryk skal reduceres med mindst 35 % inden 2030 ift. 2020.

Resultaterne fra 'Grøn omstilling 2023' viser, at det samlede klimaregnskab for Region Syddanmark i 2023 er faldet med 12 %, sammenlignet med 2020, svarende til 93.000 ton CO₂e. På nuværende tidspunkt med det eksisterende datagrundlag er det svært at give et præcist estimat af, hvor langt Region Syddanmark er ift. at nå målsætningen på mindst 35 % i 2030. Men resultaterne i denne rapport indikerer, at regionen overordnet set, er på vej i den rigtige retning.

Ud af de i alt 12 %, kommer 2,5 % af reduktionerne fra regionens aktive arbejde med at reducere klimabelastningen for områderne energi, transport, direkte udledning af klimagasser og fødevarer. De resterende 9,5 % reduktion kommer som følge af mindre aktivitet inden for byggeri og vedelighold og indkøb af varer og tjenesteydelser.

På energi er det samlede klimaaftryk fra regionens energiforbrug reduceret med 9,6 % i forhold til 2020. Reduktionen skyldes til dels en aktiv indsats på at reducere regionens elforbrug, egen produktion af el fra solcelleanlæg samt en generelt omlægning i det nationale energimix.

På fødevarerområdet har sygehuskøkkenerne arbejdet aktivt med at nedbringe klimabelastningen og omlægge forbruget til fødevarer med en lavere klimabelastning. Grundet denne aktiv indsats er det lykkedes at reducere det samlede klimaaftryk fra regionens fødevarerforbrug med ca. 9,2 % i forhold til 2020. Klimabelastningen fra byggeri og vedligehold er ca. 38 % lavere i 2023 sammenlignet med 2020. Dette skyldes primært at byggeaktiviteten generelt har været faldende, her især byggeaktiviteten for Nyt OUH.

For indkøb af varer og tjenesteydelser er CO₂-udledningen i 2023 beregnet til at være lidt lavere end i 2020, dette skyldes primært at indkøbet af pandemiværnemidler er faldet med 90 %. Hvis man ser bort fra indkøbet af pandemiværnemidler, som lå relativt højt i 2020 grundet Covid-19, har klimabelastningen forbundet med indkøb af varer og tjenesteydelser været nogenlunde stabilt, med en let nedadgående tendens siden 2020.

Introduktion til Grøn Omstilling 2023

Afrapporteringen præsenterer resultaterne for regionens samlede udledning af klimagasser, altså inkl. de udledninger som stammer fra indkøb og byggeri mv. Baseline for Region Syddanmarks målsætning er sat til at være 2020. Dette skyldes at 2020 er det tidligste år, hvor regionen kan indsamle data for indkøb og forbrug til beregning af regionens klimabelastning. 2020 var præget af Covid-19 pandemien, hvorfor der vil være nogle udsving i forbruget ift. andre år.

Rapporten er inddelt i to overordnede afsnit. Første del omhandler energi, transport, direkte udledning af klimagasser, fødevarer og affald, der alle bygger på et datagrundlag baseret på fysiske enheder, altså kWh, km og kg. Den anden del af rapporten indeholder resultater for byggeri og vedligehold samt indkøb af varer og tjenesteydelser. Disse beregninger er baseret på økonomiske data og grove estimater for forskellige branchers klimaaftryk pr. krone. Dette er den mest anvendte metode til at udarbejde klimaregnskaber på, både nationalt og internationalt, hvor der ikke findes et bedre datagrundlag. Denne metode kan ifølge gængse standarder bruges til at give en indikation af, hvad de tunge poster i en virksomheds klimaregnskab er, men den kan ikke bruges til at måle og demonstrere resultater fra reduktionsindsatser. Forbedring af datagrundlaget for dette område er et stort fokusområde både regionalt, nationalt og internationalt, og det forventes, at grundlaget for opgørelserne vil blive styrket i de kommende års rapporteringer.

Seks udvalgte delstrategier for grøn omstilling

Region Syddanmark ønsker at gå forrest og tage ansvar for at sætte fart på den grønne omstilling af det danske sundhedsvæsen. Siden reduktionsmålet på de mindst 35 % blev vedtaget i 2022, har Region Syddanmark arbejdet aktivt på at sætte skub på den grønne omstilling i hele organisationen. For at sikre en fokuseret indsats er der igangsat et arbejde med at få lavet seks delstrategier, der tilsammen skal anviser vejen til, hvordan Region Syddanmark når i mål med reduktionsmålet.

De seks delstrategier er:

- Klimaoptimeret energiforbrug
- Energieffektiv og fossilfri kørsel og transport
- Bæredygtigt byggeri
- Kliniske og øvrige forbrugsvarer
- Lægemidler og anæsthesigasser
- Medico teknisk udstyr og IT-udstyr

Delstrategierne skal bl.a. kortlægge, hvor der er det største potentiale, resultere i konkrete mål og indsatser samt beskrive, hvordan der monitoreres på området. Tre delstrategier er allerede godkendt politisk i 1. halvår 2024 og de sidste tre er på vej. Delstrategierne vil indgå i fremtidige afrapporteringer på den grønne omstilling. Ud over delstrategierne er der også igangsat en lang række projekter, der skal bidrage med viden og erfaring til reduktion af klimaaftrykket fra regionens aktiviteter.

Leadområder inden for grøn omstilling

Som et supplement til delstrategierne er der udvalgt en række leadområder, der skal være med til at fordele ansvaret for de centrale indsatsområder mellem sygehusenhederne, psykiatrien, socialområdet og regionshuset, samt sikre forankring af udviklingsarbejdet tæt på praksis. Enhederne har således lead på hver deres område, hvor de er ansvarlige for at igangsætte og implementere forskellige projekter. Leadområderne består bl.a. af lægemidler, fødevarer, kliniske forbrugsvarer, affaldssortering og genanvendelse, fossilfri opvarmning, effektiv og fossilfri kørsel, grønne grav i udbud og meget mere. OUH er f.eks. lead for lægemidler og laboratorieområdet, og står i spidsen for at drive forskellige indsatser, der skal mindske CO₂-udledningen inden for disse områder.

Region
Syddanmark

Del 1. Status på energi, transport, direkte udledninger af klimagasser, fødevarer og affald

I dette afsnit er alle beregningerne baseret på Region Syddanmarks reelle forbrug i enten kWh, kørte kilometer eller vægt, som er omregnet til CO₂-ækvivalenter (CO₂e). Resultaterne herfor giver dermed et meget nøjagtigt billede af, hvordan klimaaftrykket har udviklet sig siden 2020 på hvert enkelte område.

Energi

Klimaaftrykket for energi kommer som følge af regionens forbrug af elektricitet og fjernvarme samt et mindre forbrug af fossile brændsler til enkelte decentrale varmeanlæg ude på enhederne. **Det samlede klimaaftryk fra regionens energiforbrug i 2023 var på 21.023 ton CO₂e**, hvilket svarer til en reduktion på 9,6 % i forhold til 2020. Den samlede udvikling i CO₂-udledning fra Region Syddanmarks energiforbrug kan ses på Figur 1.

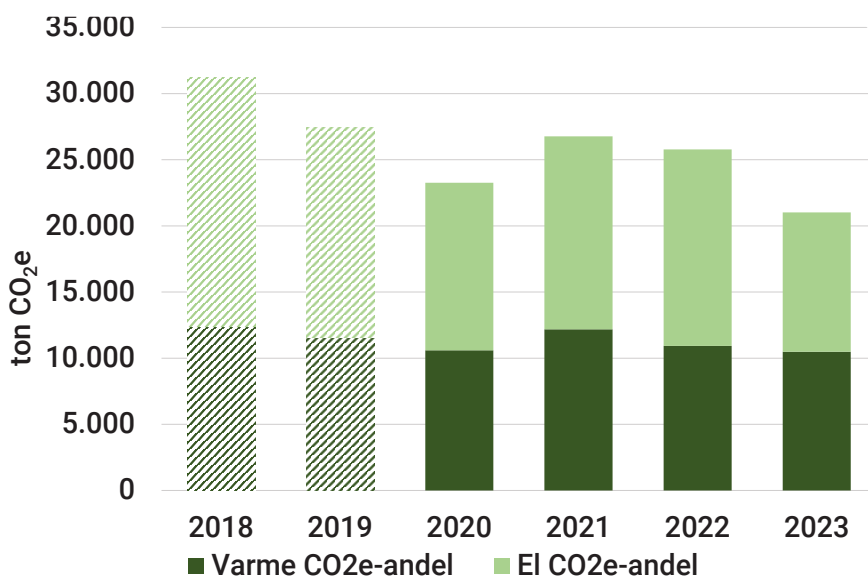
Reduktionen i klimaaftrykket for energi skyldes til dels energiproduktionen fra regionens egne solcelleanlæg samt en målrettet indsats for at reducere regionens energiforbrug. Endvidere har det nationale energimix en væsentlig betydning for CO₂-udledningen fra regionens elforbrug. CO₂-udledningen for det nationale forsyningsnet er faldet pr. kWh siden 2020.

CO₂-udledningen fra regionens elforbrug var på 10.541 ton CO₂e i 2023, det svarer til et fald på cirka 14 % siden 2020. Dette skyldes i nogen grad regionens eget arbejde med at reducere elforbruget, men hovedsagligt, at regionen køber det meste af sin el fra det nationale forsyningsnet. Klimabelastningen forbundet med regionens varmeforbrug var i 2023 på 10.481 ton CO₂e, hvilket er et fald på 1,1 % siden 2020.

Ny delstrategi for klimaoptimeret energiforbrug

Strategien indeholder ambitiøse målsætninger for regionens energiforbrug, som skal være baseret på grøn energi og reduceres med mindst 10 % i 2030 ift. 2020. Indsatserne består bl.a. af udfasning af fossile brændsler og øge egenproduktion af grøn energi.

Figur 1 - Samlet klimaaftryk fra regionens energiforbrug i ton CO₂e

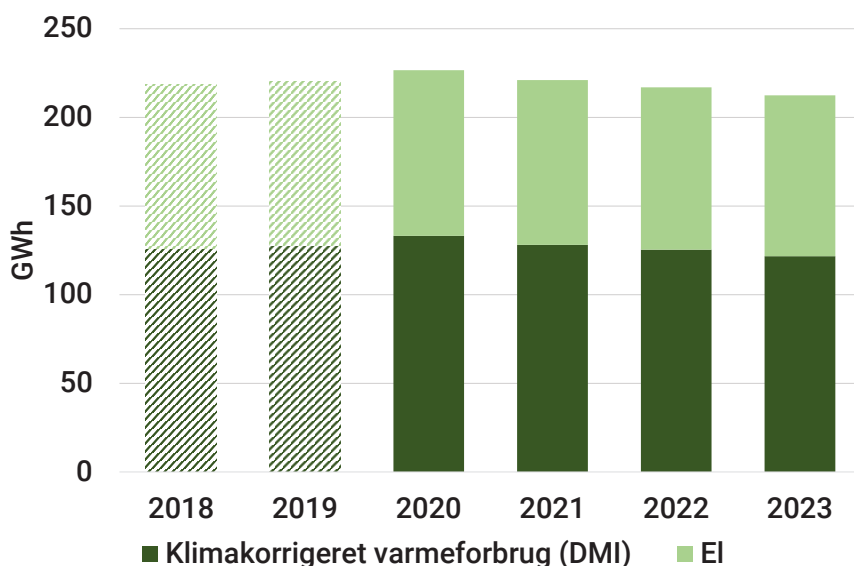
Note: Skraverede søjler er før baselineår

Varmeforbruget i Region Syddanmark er i meget høj grad dækket af fjernvarme, under 1 % af forbruget blev i 2023 dækket af fossile brændsler i form af olie og naturgas. Fjernvarmeforsyningen har som mål at være fossilfri i 2030, hvilket på den lange bane vil betyde en reduktion i regionens CO₂-udledning for forbruget af fjernvarme. Emissionsfaktorerne for fjernvarme har generelt været faldende gennem den seneste lange årrække, hvilket er med til at holde regionens udledninger fra varmemeforbruget lavt. Ny delstrategi for Klimaop-timeret energiforbrug har bl.a. til mål, at regionens energiforbrug er baseret på grøn energi i 2030. Målsætning- en svarer til en reduktion i udledningen i 2030 på ca. 22.000 tons CO₂e.

Energiforbrug

På Figur 2 ses det samlede energiforbrug for Region Syddanmark, som i 2023 var på 201 GWh, hvilket er en reduktion på 3,7 % sammenlignet med 2020. Elforbruget i Region Syddanmark var i 2023 på knap 91 GWh, hvilket er et fald på 2,9 % siden 2020. Dette fald er lig med 2,7 GWh, svarende til 1.700 danskeres årlige forbrug af el. Regionen arbejder aktivt med digitalisering og elektrificering, feks. regionens bilflåde, hvilket alt andet lige vil betyde et øget elforbrug.

Figur 2 - Samlet Energiforbrug i GWh for Region Syddanmark

Note: Skraverede søjler er før baselineår

Regionens varmemeforbrug var på 110 GWh i 2023, hvilket er et fald på 4,4 % sammenlignet med 2020. Varmeforbruget afhænger i høj grad af, hvordan vejret har været det pågældende år, hvilket kan gøre det svært at sammenligne det direkte forbrug på tværs af årene. Årene 2021, -22 og -23 var koldere end 2020, hvilket har betydet et øget behov for opvarmning af regionens ejendomme. Varmeforbruget kan klimakorrigeres for at tage højde for varierende vejr- og temperaturforhold. Gøres dette for regionens varmemeforbrug, har det været støt faldende siden 2020 med en reduktion på 8,6 % i 2023 sammenlignet med 2020.

Det lavere varmemeforbrug i 2023 skyldes til dels de mange indsatser, der blev igangsat for at føre Region Syddanmark godt igennem energikrisen i 2022-23. Mange af disse indsatser slog først for alvor igennem i første kvartal 2023 og er derfor først synlige her. Det forventes, at nogle af energibesparelserne, som kan ses i 2023, vil bortfalde i de kommende år, da flere af indsatserne, fx temperatursænkning til 19 grader, var ekstraordinære grundet energikrisen. Der vil dog fortsat i regionen være et stort fokus på at bibeholde de gode initiativer og tekniske løsninger, hvor det er muligt.

Forbruget af naturgas i Region Syddanmark har været

Sygehuse og institutioner på grøn energi

Regionens energiforbrug skal flygte med den nationale energistrategi og være baseret på grøn energi, dvs. energi, der kommer fra vindkraft, vandkraft og solenergi. Regionens egenproduktion af solenergi forventes i 2026 at dække 14 % af regionens elforbrug.

faldende siden 2020, og var næsten 70 % lavere i 2023 sammenlignet med 2020, samtidig er forbruget af olie til opvarmning endvidere faldet med 65 % i perioden. Regionen er i gang med at udfase de fossile brændsler olie og naturgas helt i både varme- og procesenergiforsyningen, og en betydelig del af disse projekter blev implementeret i løbet af 2023, hvilket er den primære årsag til det stærkt reducerede forbrug.

Region Syddanmarks energiproduktion fra solceller

I 2023 producerede regionens solcelleanlæg omkring 7,5 GWh, hvilket svarer til 8,2 % af regionens eget elforbrug. Energien, der produceres fra regionens solceller, erstatter el fra forsyningsnettet, der har et højere klimaaft tryk pr. kWh. Regionens solceller bidrog således til en reduktion i CO₂-udledningen på 973 ton CO₂e i 2023.

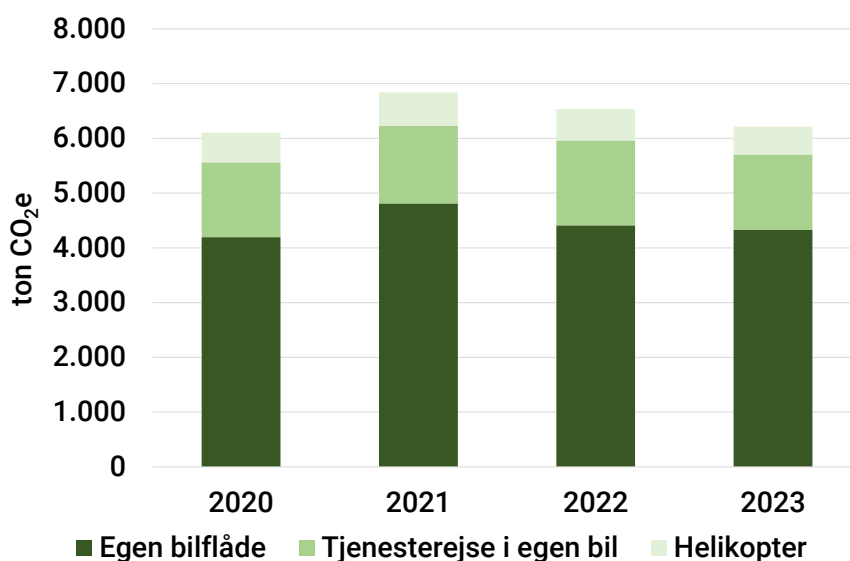
Produktionen fra regionens solcelleanlæg i 2023 er øget med cirka 40 % sammenlignet med 2020. En væsentlig del af forklaringen på den høje produktion skal findes i den udbygning af kapaciteten, der har fundet sted fra 2020 og frem. Dog har der i 2023 været en teknisk fejl på regionens absolut største solcelleanlæg, som ligger ved det nye OUH. Denne fejl er blevet rettet, men nåede at medføre et stort fald i produktionen på cirka 2,5 GWh sammenlignet med produktionen i 2022. Det er politisk besluttet at der skal opføres yderligere solceller på terrænet ved Nyt OUH. Anlægget skal opsættes på et 27.000 m² areal og forventes at gå i udbyd i anden halvdel af 2024.

Transport

Region Syddanmarks klimaaft tryk fra transport stammer primært fra kørsel i regionens egne køretøjer. Derudover er der en del tjenestekørsel i medarbejdernes egne biler samt transport af patienter med lægehelikopter til regionens sygehuse. **Det samlede klimaaft tryk fra regionens transport i 2023 var på 6.200 ton CO₂e**, hvilket svarer til en stigning på omkring 2,4 % siden 2020 på trods af en større andel af elbiler i regionens egen bilflåde og de ansattes private bilflåde.

Figur 3 viser fordelingen af CO₂-udledningerne fra transport. En af årsagerne til stigningen er, at Region Syddanmarks medarbejdere kørte 10 % flere kilometer i 2023 end i 2020 i regionens egne køretøjer, samt 8,3 % flere km i medarbejdernes egne biler i forbindelse med tjenesterejser. Ny delstrategi for "Effektiv og fossilfri kørsel og transport" skal bl.a. adressere udfordringen med at reducere kørselsbehovet og gøre transporten mere fossilfri frem mod 2030. Konkret skal regionens personbiler være 100% fossilfri og der skal arbejdes på at reducere antal køretøjer med 20 % frem mod 2030.

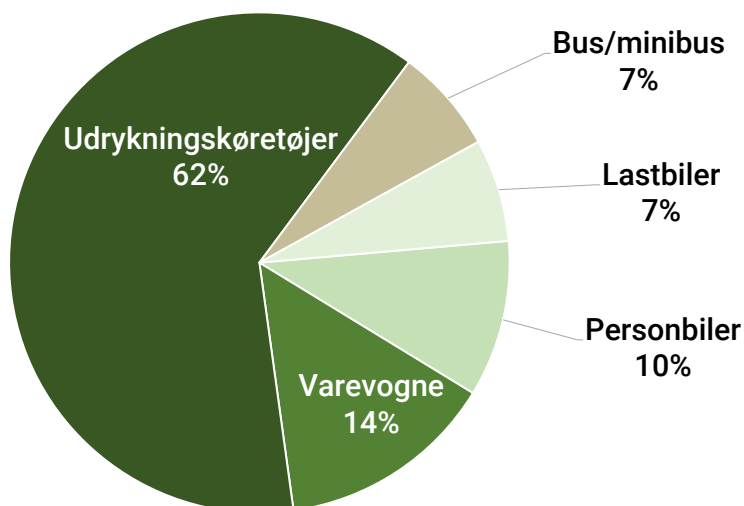
Figur 3 - Klimabelastning fra transport

Regionens egen bilflåde

Delstrategien for "Effektiv og fossilfri kørsel og transport" har som delmål, at mere end 50 % af regionens bilflåde er fossilfri i 2030. Antallet af elbiler i Region Syddanmarks bilflåde er steget fra 42 i 2020 til 115 i 2023. Elbilerne udgør i dag cirka 17 % af regionens samlede bilflåde. I 2023 anskaffede regionen sig 48 nye køretøjer, hvoraf 33 er eldrevne. Ligesom det var tilfældet i 2022, var alle nye personbiler anskaffet i 2023 eldrevne.

Figur 4 - Den samlede CO₂-udledning fra regionens egne køretøjer fordelt på køretøjstyper i 2023

Den samlede CO₂-udledning fra regionens egne køretøjer fordelt ud på køretøjstyper kan ses på Figur 4. I 2023 var udledningen på 4.312 ton CO₂e. Dette er en stigning i forhold til baseline året 2020, hvor udledningen var 4.197 ton CO₂e. Stigningen på ca. 3 % skyldes hovedsageligt, at regionens køretøjer har kørt næsten 10 % flere kilometer i 2023, end de gjorde i 2020, som grundet COVID-19 og nedlukningerne var et meget atypisk år. Dog er CO₂-udledningen per kørt km faldet siden 2020, hvilket skyldes køb af flere eldrevne køretøjer. Udrykningskørslen er den primære bidragsyder til regionens samlede klimaregnskab fra transport. I 2023 er der registreret 11 eldrevne køretøjer med en gyldig udrykningstilladelse i form af en række områdelederbiler og akutbiler. Udrykningskøretøjerne kører ofte ikke langt på literen, de kører mange kilometer på et år og er generelt svære at flytte fra diesel til alternative drivmidler, da de har en meget specialiseret funktion.

Der arbejdes på at udvikle udrykningskøretøjer med fossilfrie drivmidler, der kan fungere i praksis, uden at det har en betydning for driftssikkerheden. Der etableres i disse år forsøgsprojekter både her og i andre regioner med akutbiler og ambulancer.

Ny delstrategi for effektiv og fossilfri kørsel og transport

Delstrategien indeholder ambitiøse målsætninger for regionens kørsel og transport, herunder indsatser såsom stop for køb eller leasing af benzin- og dieseldrevne personbiler fra 2025

Tjenestekørsel i medarbejdernes køretøjer

I 2023 var udledningen fra tjenesterejser i Region Syddanmark, foretaget med medarbejdernes egne køretøjer på ca. 1.380 ton CO₂e. Dette er et fald på omkring 12 % siden 2022, men er fortsat højere end i 2020, hvor flere perioder var præget af hjemmearbejde grundet Covid-19.

Den primære grund til reduktionen i CO₂-udledningen forbundet med regionens tjenesterejser i medarbejdernes biler, skyldes at antallet af kørte kilometer er faldet med over 500.000 km fra 2022-2023. Antallet af kørte kilometer i 2023 er således på ca. 6.800 tusind km, hvilket dog stadig er mere end i 2020, hvor antallet af kørte km var på omkring 6.300 tusind km.

Derudover har den gennemsnitlige udledning pr. kørte kilometer for tjenesterejser i medarbejderens egne biler, været faldende de sidste par år, hvilket forventes at fortsætte i nogen grad frem mod 2030. Dette skyldes både at nye benzin og diesel biler kører længere pr. liter, men primært at andelen af elbiler generelt har været stigende i Danmark de seneste år.

Helikopterflyvning

I 2023 var udledningen forbundet med helikoptertransport til Region Syddanmarks hospitaler på 508 ton CO₂e. Helikoptertransport varetages af Den Landsdækkende Akutlægehelikopterordning, der drives af de fem regioner i fællesskab. Antallet af årlige flyvetimer for regionen har været stigende fra 2020 til 2022, men har for første gang i 2023 været lavere end i baseline året. I 2020 var antallet af årlige flyvetimer på 825 timer, dette tal er i 2023 faldet til 776 timer.

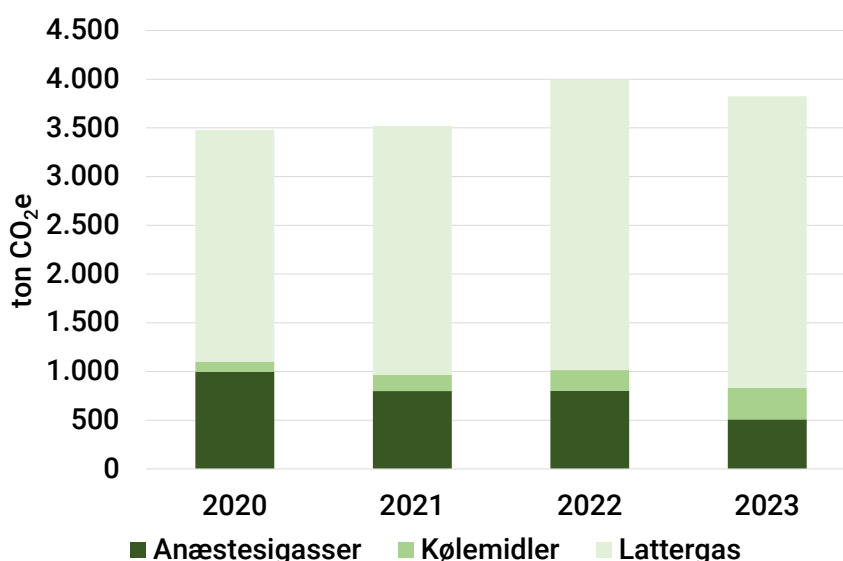
Patienter får grønnere narkose

Bedøvelse og Intensivafdelingen samt sygehusapoteket på Esbjerg og Grindsted Sygehus vil ikke længere bruge den mest klimaskadelige anæstetisgas. I stedet bedøves patienterne med en anæstetisgas, der både er bedre for klimaet og billigere. Planen er, at projektet udfases på alle regionens sygehuse.

Direkte udledninger af klimagasser

Direkte udledninger af klimagasser dækker over de gasser, der bruges på klinikkerne, og som udledes direkte i atmosfæren under brug. Dette gælder for anæstesi- og lattergasser samt kølemidler. **Det samlede klimaaftryk fra regionens direkte udledninger af klimagasser i 2023 var på 3.825 ton CO₂e**, hvilket svarer til en stigning på 9,9 % i forhold til 2020. Figur 5 viser udviklingen i klimaaftrykket forbundet med forbruget af gasser.

Figur 5 - Udvikling i klimaaftrykket fra forbruget af klimagasser

Det er særligt forbruget af lattergas og kølemedier, som er steget, mens forbruget af anæsthesigasser er faldet siden 2020. CO₂-udledningen forbundet med lattergas er steget med 26 % og for kølemedier er CO₂-udledningen tredoblet fra 105 ton CO₂e til nu 324 ton CO₂e.

Tredoblingen i CO₂-udledningen fra kølemedier skyldes, at forbruget af kølemedier er steget og at der er brugt en række kølemedier med en meget høj klimabelastning. Samtidig er anlæggene blevet ældre og dermed mindre effektive, og der opstår oftere små lækager fra eksempelvis utætte ventiler.

Når OUH flytter over på Nyt OUH vil forbruget af kølemedier og dermed klimabelastningen herfra forventeligt falde, da de ældre anlæg på OUH vil udgå og erstattes af et nyere system i de nye bygninger. Systemet forventes at være mere effektivt samt køre på naturlige kølemedier, som har en lavere klimabelastning.

Region Syddanmark arbejder aktivt med at fjerne forbruget af anæsthesigassen desfluran, da denne har en meget høj klimabelastning på 2.550 kg CO₂e pr. kg. Til sammenligning har anæsthesigassen sevofluran, der bruges i stedet, en klimabelastning på 130 kg CO₂e pr. kg. Siden 2020 er forbruget af desfluran halveret, og derfor også klimabelastningen derfra. Det forventes at desfluran udfases fuldstændig i løbet af de kommende år.

Fødevarer

Klimaafttrykket fra fødevarer dækker over regionens indkøb af fødevarer inkl. frugtordninger, snacks og drikkevarer i forbindelse med forplejning til patienter, ansatte og besøgende.

Det samlede klimaafttryk fra regionens fødevareforbrug i 2023 var på 7.649 ton CO₂e, hvilket svarer til en reduktion på ca. 9,2 % i forhold til 2020. Reduktionen på de 9,2 % skal ses i sammenhæng med, at det samlede fødevareforbrug i kg for hele regionen er steget med omkring 7,3 %. Dette skyldes, at selvom indkøbet af fødevarer generelt har været stigende, er det lykkedes at omlægge forbruget til fødevarer med en lavere klimabelastning.

Hvis man alene kigger på sygehuskøkkenernes ansvarsområde, hvor der særligt aktivt arbejdes med at nedbringe klimabelastningen og omlægge forbruget til mere bæredygtige produkter og fødevarer, er reduktionen på hele 21,8 % (dette er ekskl. drikkevarer, frugtordninger, kaffe og snacks, der leveres direkte til afdelingerne). Klimabelastningen forbundet med fødevareforbruget i Region Syddanmark har generelt været faldende siden 2020. Figur 6 viser, at det primært er kød og fjerkræ, drikkevarer samt mejeriprodukter, der fylder i klimaregnskabet for fødevarer. Kategorien "andet" består af smagsgivere, krydderier, nødder, frø, planteprodukter, færdigprodukter samt slik og andre sukkervarer.

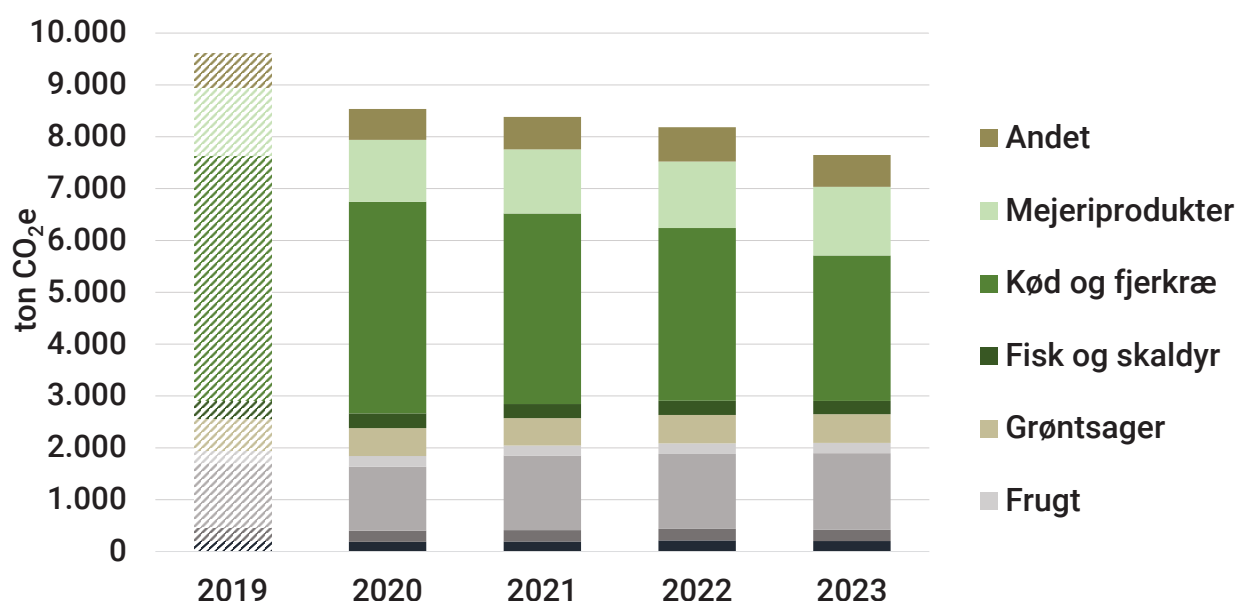
Forbruget af kyllingekød og grisekød har været stigende siden 2020, mens forbruget af oksekød og kalvekød har været faldende. Denne omlægning i forbrug til kød med en lavere klimabelastning afspejles tydeligt i Figur 7, hvor det ses at klimabelastningen forbundet med kød og fjerkræ har været faldende siden 2020. Kategorien "andet" består bl.a. af kød fra and, gås, lam, kalkun mm.

Tværregionalt lead på bæredygtige fødevarer

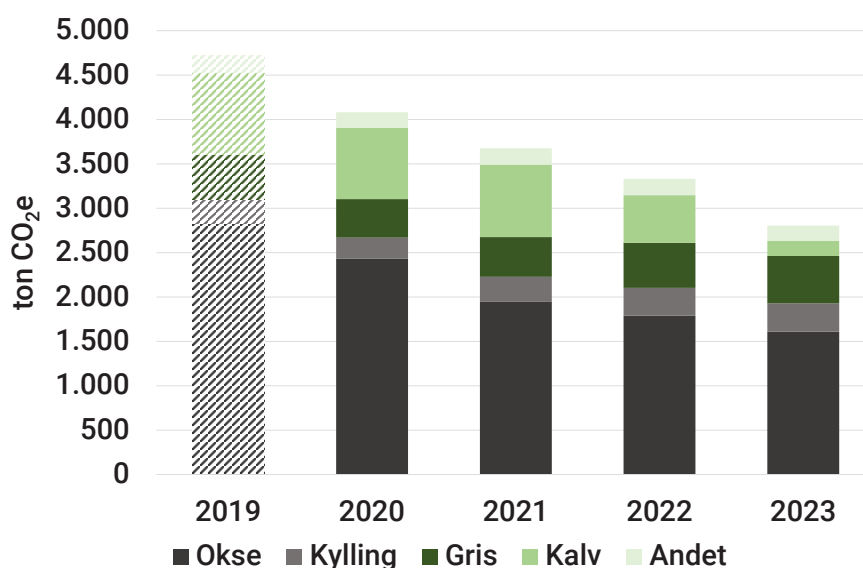
I regi af den fælles regionale strategi 'Grønne Hospitaler' har Region Syddanmark lead på bæredygtige fødevareindkøb og måltider, hvor gode erfaringer fra bl.a. "Region Syddanmarks akademi for klimavenlig mad" skal udbredes og deles med de andre regioner. Formålet er, at give de køkkenfaglige ansatte mere viden og flere færdigheder til at lave mere klimavenlig mad.

Figur 6 - Klimabelastningen fra regionens fødevareforbrug

Køkkenerne arbejder målrettet med at reducere forbruget af kød, herunder især forbruget af oksekød, da det er særligt oksekød og kalvekød, som har en høj klimabelastning. Samlet set står reduktionen i klimabelastningen fra forbruget af kød og fjerkræ for en reduktion på 1.277 ton CO₂e fra 2020 til 2023, heraf kommer 824 ton CO₂e alene fra forbruget af oksekød.

Figur 7 - Klimabelastning fra forbruget af kød og fjerkræ

Note: Skraverede søjler er før baselineår

Forbruget af visse andre produkter her især kaffe er dog steget, hvorfor den samlede CO₂-reduktion for klimabelastningen fra fødevarer ender på 888 ton CO₂e. Kaffe har et forholdsvis højt klimaaftryk, der ligger nogenlunde på niveau med grisekød. Derfor har det øgede forbrug af bl.a. kaffe en negativ påvirkning på det samlede klimaaftryk for fødevarer i 2023.

¹ <https://denstoreklimadatabase.dk/?goods%5B0%5D=goods%3A38>

Affald

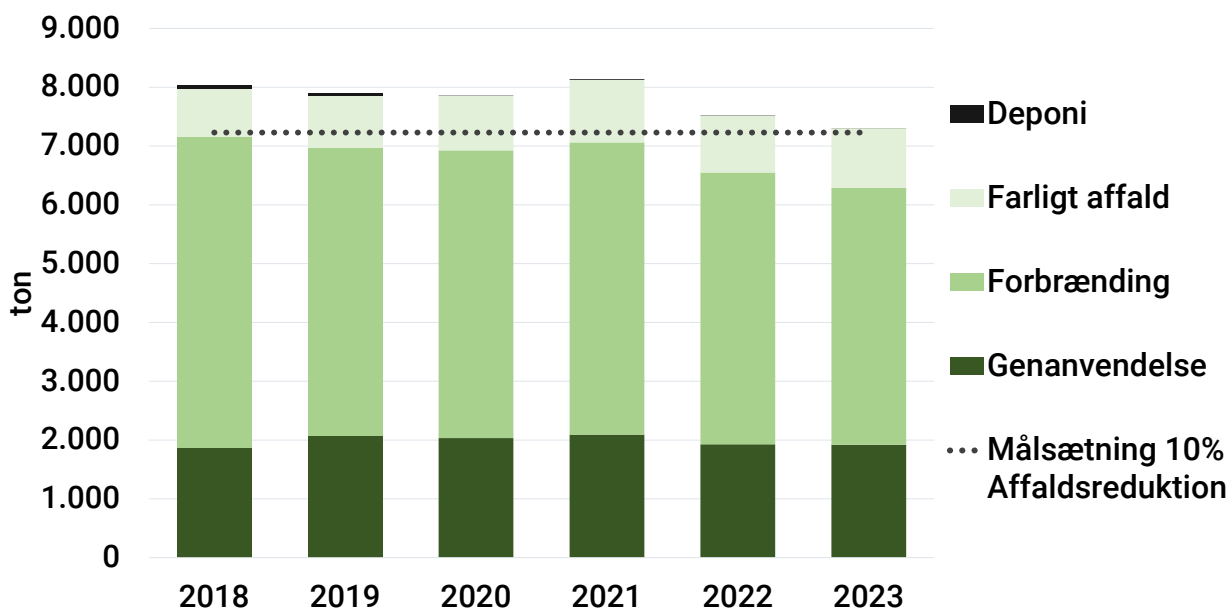
Regionsrådet har fastlagt en målsætning på affaldsområdet på 10 % reduktion i affaldsmængden i 2030 sammenlignet med 2018 samt 45 % genanvendelse i 2030 ift. 2018. I 2023 er affaldsmængden faldet med 9 % siden 2018 svarende til ca. 726 ton og en reduktion på næsten 2,7 % sammenlignet med året før. Regionen nærmer sig således målet om en affaldsreduktion på 10 % ift. niveauet i 2018.

På Figur 8 kan udviklingen i den samlede affaldsmængde i ton ses. Den opgjorte affaldsmængde er eksklusiv socialområdet, da der på nuværende tidspunkt ikke er data tilgængelig for affaldsområdet her. Det er særligt inden for affald til forbrænding, hvor der er sket en reduktion i affaldsmængden, samtidig med at mængden af farligt affald herunder klinisk risikoaffald steget siden 2018. Klinisk risikoaffald har sammen med vævsaffald tidligere været registreret under kategorien 'forbrænding', da denne type affald typisk bliver brændt af ved særlige forbrændingsanlæg, der er specielt indrettet

Ny fælles vejledning skal sikre bedre affaldssortering

Region Syddanmarks nye affaldssorteringsvejledning skal sikre, at mest muligt af regionens affald bliver genanvendt. Vejledningen er et opslagsværk, som skal gøre det nemt for medarbejdere at sortere korrekt.

Figur 8 - Samlet affaldsmængde over tid (ton)

og godkendt til behandling af farligt affald. Forbrændingen af farligt affald foregår ved en højere temperatur end almindelige forbrændingsanlæg, hvorfor det har en højere klimapåvirkning. Klinisk risikoaffald herunder vævsaffald er farligt affald, der indsamles særskilt på grund af smittefare.

Det farlige affald som produceres i regionen består af klinisk risikoaffald, vævsaffald, cytostatika, kemikalier fra bl.a. laboratorieområdet, lyskilder, m.fl. Langt størstedelen af regionens farlige affald er affald bestående af klinisk risikoaffald, vævsaffald og cytostatika (ca. 85 %). Denne type farlige affald bliver, som tidligere beskrevet, behandlet ved særlige forbrændingsanlæg, anlæg som ofte også producerer varme. Derved bliver langt størstedelen af fraktionen 'Farligt affald' brændt af til anden nyttiggørelse i form af varme.

Genanvendelsesgraden har været stabil på 26 % siden 2019, mens andelen af farligt affald til særlig behandling har været stigende fra 10 % i 2018 til nu 14 % i 2023. Derudover udgjorde affald til forbrænding 60 % og affald til deponi under 0,1 % ud af den samlede affaldsmængde i 2023.

Fra spild til stor miljøforretning?

12 tons plastik fra blodprøverør bliver hvert år brændt af, selvom plasten er af høj kvalitet. Det er dyrt og efterlader et negativt miljøaftryk. Et forskningsforsøg har vist, at det er muligt at sende plastikken til genanvendelse og i stedet blive en god forretning frem for en tabt ressource.

Del 2. Status på byggeri og vedligehold samt varer og tjenesteydelser

Langt størstedelen af regionens klimaaftryk stammer fra indkøb af varer og tjenesteydelser (ca. 75 %) samt byggeri og vedligehold (ca. 20 %). Derfor besluttede Regionsrådet i maj måned 2022, at udvide beregningsgrundlaget for regionens samlede klimaaftryk, så det nu omfatter indkøb og byggeri. Samtidigt vedtog Regionsrådet en målsætning om at reducere CO₂-udledningerne med mindst 35 % inden 2030 ift. 2020.

Klimaberegningerne for områderne byggeri og vedligehold, samt varer og tjenesteydelser er baseret på økonomiske data og emissionsfaktorer fra databasen EXIOBASE². Dette er den mest anvendte metode til at udarbejde klimaregnskaber på, både nationalt og internationalt, hvor der ikke findes et bedre datagrundlag. Økonomisk funderede klimaberegninger er forbundet med en lang række usikkerheder. Bl.a. vil udsving i indkøbspriser påvirke udgifterne og dermed også det beregnede klimaaftryk, uden at priserne nødvendigvis er relateret til ændringer i produkternes klimaaftryk. Indkøb af mere klimavenlige produkter vil derfor ikke slå igennem i regnskabet, hvis udgifterne til de enkelte varegrupper er uændrede.

Både i 2022 og i 2023 har der derudover været en rekordhøj inflation i Danmark, hvilket har betydet, at nogle varer har været markant dyrere end de var i baselineåret 2020. Der er derfor forsøgt at korrigere for inflation i beregningerne, således at en stigning i prisen på det enkelte produkt, som følge af inflation, ikke resultere i en stigning i produktets klimabelastning.

Der er lavet en ændring i metodikken for inflationsberegninger i klimaregnskabet for 2023. Hvor der tidligere er benyttet et overordnet estimat for den samlede ændring i inflation i Danmark, er der i år blevet anvendt varespecifikke estimater for inflationen. Dette har en stor betydning da f.eks. inflationen for byggeri har været på ca. 23 % fra 2020 til 2023, hvorimod inflationen for lægemidler har været på 1 % i samme tidsrum og derved forholdsvis stabil.

Derudover er der også sket en ændring i beregningerne for lægemidler. Tidligere har beregningerne for dette område været baseret på klimabelastningen for den samlede kemikalie branche. Denne branche er blevet inddelt i nogle underbrancher, heriblandt medicinalindustrien, som er den der bruges i de nye beregninger. Dette resulterer i at den estimerede klimabelastning forbundet med lægemidler er lavere end tidligere. Alle ændringerne er blevet foretaget bagudrettet, hvorfor der kan være nogle uoverensstemmelser mellem tallene opgjort i denne rapport og tallene opgjort i sidste års klimaregnskab.

Alle disse usikkerheder i metoden gør, at resultaterne fra klimaregnskabet i følgende afsnit skal tages med forbehold og betragtes som bedste bud. Beregningerne følger internationale standarder for udarbejdelse af klimaregnskaber. Ifølge standarderne kan denne form for beregninger bruges til at give en indikation af, hvad de tunge poster i en virksomheds klimaregnskab er, men de kan ikke bruges til at måle og demonstrere resultater fra reduktionsindsatser.

Der bliver fortløbende arbejdet på tværs af regioner, staten og internationalt med at forbedre datagrundlaget til denne type beregninger og reducere usikkerhederne forbundet derved.

² Der er kommet en ny version af EXIOBASE (EXIOBASE 4), denne er dog fortsat en betaversion, da den er i gang med at blive kvalitetssikret. Der er derfor brugt EXIOBASE 3.3.18 til dette klimaregnskab. Det forventes at EXIOBASE 4 ville bruges til kommende års klimaregnskaber.

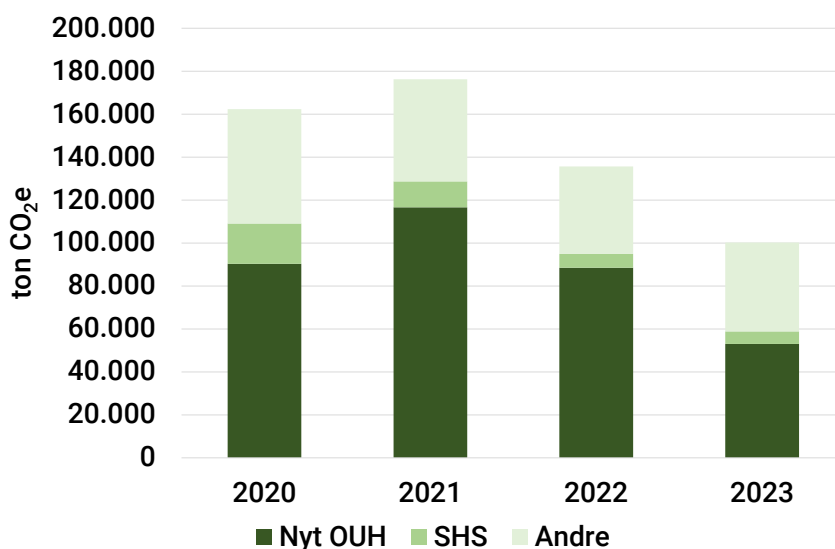
Byggeri og vedligehold

Klimabelastningen fra byggeri og vedligehold dækker over de udgifter, der er forbundet til nybyggeri og anlæg samt renoveringer og vedligehold af eksisterende bygninger. **Det samlede klimaaftryk fra regionen forbruget inden for byggeri og vedligehold i 2023 var på ca. 100.000 ton CO₂e.** I baseline året var klimaaftrykket fra byggeri og vedligehold på omkring 162.000 ton CO₂e, hvilket svarede til omkring 20 % af regionens samlede klimaaftryk. Dette tal har været faldende siden 2020, da der generelt bliver bygget mindre. I 2023 fylder byggeri og vedligehold kun omkring 14 % af regionens samlede klimaaftryk. I 2020 havde Region Syddanmark gang i to store kvalitetfundsbyggerier, hhv. Nyt OUH og en udbygning af Sygehus Sønderjylland i Aabenraa. Figur 10 viser klimabelastningen for byggeri og vedligehold over tid, fordelt på Nyt OUH, SHS og resterende enheder.

Både for Nyt OUH, SHS og de resterende enheder har der været et fald i udledningen fra anlæg og vedligehold af bygninger. Hvis man sammenligner klimabelastningen for byggeri og vedligehold i 2023 med klimabelastningen i 2020, ligger den ca. 38% lavere i 2023.

Dette skyldes primært at byggeaktiviteten har været lavere i 2023 sammenlignet med 2020, her især byggeaktiviteten for Nyt OUH. Derudover er der også sket en væsentlig reduktion i aktiviteten fra byggeri på Sygehus Sønderjylland, hvilket skyldes at kvalitetsfundsprojektet i Aabenraa blev færdiggjort i 2021. Flere af de store byggerier, herunder kvalitetsfundsbyggeriet Nyt OUH, forventes at blive færdiggjort inden for de kommende år, hvilket betyder at CO₂-udledningen fra byggeri forventes at falde. Ny delstrategi for Bæredygtig Byggeri har til mål at reducere CO₂-udledningen fra opførelse og drift af nye bygninger og omfattende renoveringer med 75 % i 2030 i forhold til 2020.

Figur 9 – Klimabelastningen for byggeri og vedligehold over tid, fordelt på Nyt OUH, SHS og andre enheder

Ambulance Syd får bæredygtig base til DGNB guld certificering

I forbindelse med Ambulance Syds nye base i Sønderborg har der været fokus på at bygge med materialer med et lavt klimaaftryk og at skabe et sundt indeklima, hvor ambulance-redderne trives

Varer og tjenesteydelser

Klimabelastningen fra varer og tjenesteydelser dækker over regionens indkøb og forbrug af bl.a. medicin, kliniske forbrugsvarer, IT udstyr og tjenester, sundhedsydelser, laboratorieudstyr, møbler og meget mere. Klimabelastningen fra regionens forbrug af fødevarer er ikke omfattet her, men er beskrevet i tidligere afsnit.

Det samlede klimaaftryk fra regionens forbrug af varer og tjenesteydelser i 2023 var på ca. 550.000 ton CO₂e. I baseline året var klimabelastningen fra varer og tjenesteydelser på omkring 578.000 ton CO₂e, hvilket svarede til omkring 75 % af regionens samlede klimaaftryk.

Hvis man sammenligner klimabelastningen for varer og tjenesteydelser i 2023, med klimabelastningen i 2020, ligger den ca. 5 % lavere i 2023. Dette skyldes primært at indkøbet af pandemiværnemidler er faldet med 90 % siden 2020, svarende til ca. 16.000 ton CO₂e. Hvis man ser bort fra indkøbet af pandemiværnemidler, som lå relativt højt i 2020 grundet Covid-19, har klimabelastningen forbundet med indkøb af varer og tjenesteydelser været nogenlunde stabilt, med en let nedadgående tendens, siden 2020.

Fordelingen af klimabelastningen mellem varer og tjenesteydelser i indkøbet er nogenlunde ligeligt fordelt. I Tabel 1 er der vist en oversigt over hvordan klimabelastningen forbundet med indkøb af varer og tjenesteydelser fordeler sig.

Fra spray- til pulverinhalator

Region Syddanmark undersøger, om lungesygge patienter kan skifte behandling med spray-inhalatorer ud med en mere bæredygtig pulverinhalator uden at gå på kompromis med behandlingens virkning.

Tabel 1 – Oversigt over klimaaftrykket fra indkøb af varer og tjenesteydelser, fordelt på forskellige udbudsgrupper

Kategorier	Klimaregnskab 2023
Lægemidler	151.000 ton CO ₂ e
Kliniske og patientrettede forbrugsvarer	142.000 ton CO ₂ e
IT udstyr og -tjenester	53.000 ton CO ₂ e
Andet indkøb af varer og tjenesteydelser	203.000 ton CO ₂ e

Delstrategierne; "Lægemidler og anæstesigasser", "Kliniske og øvrige forbrugsvarer" og "Medicoteknisk udstyr og IT" er under udarbejdelse, og forventes færdige i løbet af 2024. Disse delstrategier skal være med til at målrette arbejdet og sikre, at regionen får reduceret klimaaftrykket fra indkøb af varer og tjenesteydelser tilstrækkeligt for at nå reduktionsmålet på mindst 35 % i 2030 ift. 2020.

Lægemidler

Indkøb af lægemidler er det område i klimaregnskabet, der fylder mest. Forbruget af indkøbet af medicin har været stabilt siden 2020. Klimabelastningen forbundet med forbruget af medicin er beregnet ud fra den gennemsnitlige CO₂-udledning for medicinbranchen. I praksis betyder det at den beregnede CO₂-udledning for forbruget af medicin i Region Syddanmark fordeler sig på samme måde som økonomien for området gør. Disse beregninger kan derfor alene bruges til at give et estimat af den overordnede klimabelastning fra regionens indkøb i medicinbranchen. Beregningerne kan ikke bruges til at give et billede af, hvor meget forskellige lægemidler fylder i forhold til hinanden. Der arbejdes på at forbedre datagrundlaget for medicin i samarbejde med de andre regioner og Amgros.

Kliniske og patientrettede forbrugsvarer

Kliniske forbrugsvarer indebærer alt udstyr der bruges i de ambulante klinikker og på operationsstuerne. Af nogle af de områder, der fylder mest i denne gruppe i 2023, kan nævnes; udstyr til anæstesi og intensiv, diabetes, øre-næse-hals-audiologi og ortopædkirurgi m.fl. Forbruget af kliniske forbrugsvarer har stort set været stabilt siden 2020.

Kliniske forbrugsvarer er også et af de områder, der fylder mest i det samlede klimaregnskab for Region Syddanmark. Derfor bliver der arbejdet på at reducere klimaaftrykket herfra, ved bl.a. at kigge på mulighederne for at skifte fra engangs- til flergangsprodukter samt at indkøbe mere bæredygtige produkter.

Tværregionalt lead på bæredygtige lægemidler

I regi af den fælles regionale strategi 'Grønne Hospitaler' har Region Syddanmark lead på bæredygtige lægemidler. Region Syddanmark vil udvikle tiltag, der reducerer lægemidlers samlede klima- og miljøbelastning og indebærer bl.a. et samarbejde med Amgros og sygehusapoteker.

Grønne krav i indkøb

I 2020 vedtog regionsrådet en ny indkøbspolitik "Indkøbspolitik for Region Syddanmark", der bl.a. redegør for, hvordan der i regionen arbejdes med bæredygtige indkøb. Målet er en omstilling til en mere cirkulær økonomi, hvor hele produktets livscyklus tages i betragtning, herunder blandt andet produktets levetid og design, produktets miljø og klimabelastning, efterfølgende bortskaffelse af produktet samt at vurdere, om nyindkøb overhovedet er nødvendige.

Læger og sygeplejerske på Sygehus Lillebælt tester flergangsoperationshuer

Syddanske sygehuse kan blandt andet mindske deres klimaaftryk ved at bruge færre engangsprodukter og i stedet købe produkter, der bruges flere gange. Derfor arbejder regionen videre med muligheden for at udfase brug af engangsoperationshuerne, der hvor det er muligt.

En af de måder, regionen arbejder med omstillingen til en mere cirkulær økonomi, er ved at stille grønne krav i udbud. Grønne krav i udbud er krav til leverandørerne om mere bæredygtige elementer i produkterne, f.eks. krav til levetiden af produktet, produktets design og brug af materialer eller krav til bortskaffelsen af produktet. Krav i udbud er en vigtig indsats, hvis regionen skal nå reduktionsmålet på mindst 35 % frem mod 2030. Desuden er kravene med til at påvirke markedet i en grønnere retning. Udviklingen i antal grønne krav, som regionen har stillet i udbud med kontraktstart i 2021, 2022 og 2023, kan ses i Tabel 2.

Tabel 2 viser, at regionen er blevet bedre til at stille grønne krav i udbud over de sidste tre år, især inden for kategorien 'Produkt'. Kategorien 'Produkt' indeholder krav om miljømærker, materialetype, brug af genanvendte materialer og levetidsforlængelse af produktet. I 2021 var alle de grønne krav tilknyttet det samme udbud, hvor det i 2022 fordeler sig over fem forskellige udbud og i 2023 syv forskellige udbud. Det forventes, at andelen af udbud, hvor der stilles grønne krav, vil stige betydeligt frem mod 2030.

Tabel 2 - Antal grønne krav i udbud

Grønne krav til:	2021	2022	2023
Brugsfase		2	
Data		2	1
Emballage	1	20	18
Logistik/transport		1	6
Produkt	2	24	54
Produktion		2	3
Andet			2
I alt	3	51	84

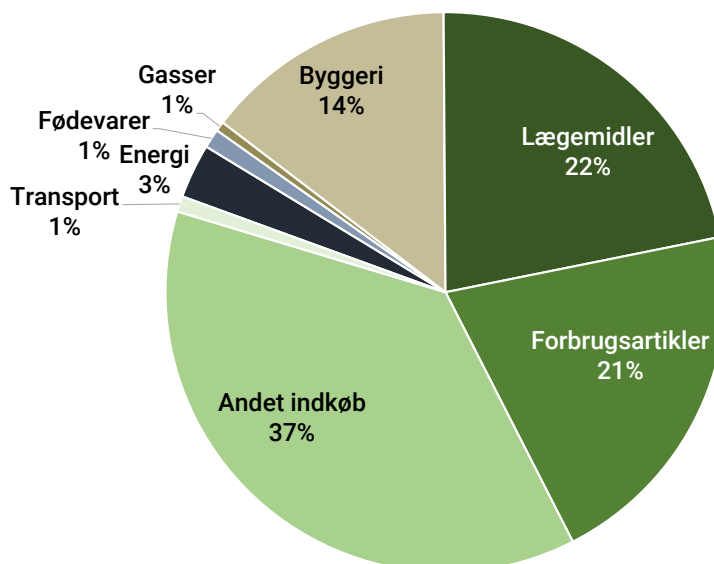

Del 3. Status på det samlede klimaaftryk

Med udgangspunkt i de resultater, der er blevet præsenteret her i rapporten og de usikkerheder, der ligger til grund for beregningerne, er **det samlede klimaaftryk fra Region Syddanmark opgjort til 690.000 ton CO₂e i 2023. Sammenlignet med 2020, er klimaregnskabet for regionen således faldet med 12 %, svarende til 93.000 ton CO₂e.**

Figur 10 viser det samlede klimaregnskab for Region Syddanmark, og hvordan det fordeler sig på regionens aktiviteter i 2023. Samlet set viser resultaterne, at Region Syddanmarks klimaregnskab er 12 % lavere i 2023 end i 2020, hvilket svarer til en forskel på ca. 93.000 ton CO₂e. Ud af de 12 %, kommer 2,5 % af reduktionerne fra regionens aktive arbejde med at reducere klimabelastningen for områderne energi, transport, direkte udledning af klimagasser og fødevarer.

Figur 10 – Det samlede klimaregnskab for Region Syddanmark i 2023, fordelt på forskellige områder

Ud af de resterende 9,5 % forskel i klimaregnskabet for 2020 og 2023, kommer 69 % fra mindre aktivitet inden for byggeri og vedligehold, og 18 % fra et mindre forbrug af pandemiværemidler. Forskellen på de 9,5 % repræsenterer derfor primært den aktivitet der har været i løbet af årene, som følge af COVID-19 pandemien og reduktionen i mængden af byggeprojekter. De sidste procenter skal findes indenfor flere forskellige indkøbskategorier, og indikerer at der generelt er en let nedadgående tendens i aktivitetsniveauet i regionen, siden 2020.

På nuværende tidspunkt med det eksisterende datagrundlag er det svært at give et præcist estimat af, hvor langt Region Syddanmark er ift. at nå målsætningen på mindst 35 % i 2030. Men resultaterne i denne rapport indikerer, at regionen overordnet set, er på vej i den rigtige retning.

Der bliver i øjeblikket sat mange projekter i gang, som skal bidrage til at indfri målet særligt også i regi af de kommende seks delstrategier. Der arbejdes på at inkorporere effekten af igangsatte projekter i klimaregnskabet, for dermed at give en bedre indikation af om regionen bevæger sig i den rigtige retning ift. at indfri målsætningen på mindst 35 % reduktion i 2030. Den fælles tværregionale klimastyringsmodel kan bruges til at beregne effekten af konkrete klimahandlinger og vil påvirke rammerne for den fremadrettede afrapportering på grøn omstilling særligt inden for områderne fødevarer, medicin, indkøb og byggeri. Reduktionerne inden for disse områder er afgørende for at opnå reduktionsmålet på 35 % samt det fælles tværregionale klimamål.

Grøn omstilling 2023
Udarbejdet af Region Syddanmark,
Center for grøn omstilling
Damhaven 12, 7100 Vejle
Tlf. 2498 8383

www.regionsyddanmark.dk

